TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2026 m. kovo 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – SESV 21 straipsnio 1 dalis – Teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje – Kliūtys – Prašymas pakeisti duomenis apie asmens lytį civilinės būklės aktų registre – Direktyva 2004/38/EB – 4 straipsnio 3 dalis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis – Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą – Valstybės narės teismo pareiga laikytis šios valstybės Konstitucinio Teismo jurisprudencijos – Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas“

Byloje C-43/24 (*Shipova*)[i]

dėl *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Bulgarija) 2024 m. sausio 18 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. sausio 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

K. M. H.

prieš

Obshtina Stara Zagora

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe (pranešėja), antrosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai F. Schalin, M. Gavalec ir Z. Csehi,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

posėdžio sekretorė R. Stefanova-Kamisheva, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. gegužės 22 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– K. M. H., atstovaujamos *advokat* D.I. Lyubenova ir *avvocato* A. Schuster,

– Bulgarijos vyriausybės, atstovaujamos T. Mitova ir R. Stoyanov,

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos, M. Kriisa,

* Proceso kalba: bulgarų.

[i] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Zs. Biró-Tóth ir M. Z. Fehér,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman, A. Hanje ir P. P. Huurnink,

– Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos P. Barros da Costa, A. Pimenta, J. Ramos ir M. Â. Seiça Neves,

– Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir I. Zaloguin,

susipažinęs su 2025 m. rugsėjo 4 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl ESS 9 straipsnio, SESV 8, 10 ir 21 straipsnių, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnio išaiškinimo.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant K. M. H. ir *Obshtina Stara Zagora* (Stara Zagoros savivaldybė, Bulgarija) ginčą dėl prašymo pripažinti, kad K. M. H. yra moteriškos lyties asmuo, nurodyti pakeisti jos vardą, tėvavardį ir pavardę ir įtraukti šiuos pakeitimus į gimimo liudijimą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

ESS

3 ESS 9 straipsnyje nustatyta:

„Savo veikloje [Europos] Sąjunga visada laikosi piliečių, kuriems jos institucijos, įstaigos ir organai skiria vienodą dėmesį, lygybės principo. Kiekvienas asmuo, turintis valstybės narės pilietybę, yra Sąjungos pilietis. Sąjungos pilietybė papildo nacionalinę pilietybę, bet jos nepakeičia.“

SESV

4 SESV 8 straipsnyje numatyta:

„Visuose savo veiksmuose Sąjunga siekia pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę.“

5 SESV 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų.“

Chartija

6 Chartijos 7 straipsnyje „Teisė į privatų ir šeimos gyvenimą“ numatyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas.“

7 Chartijos 52 straipsnio „Teisių ir principų taikymo sritis ir aiškinimas“ 3 dalyje numatyta:

„Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos] Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos [(toliau – EŽTK)] garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

Direktyva 2004/38/EB

8 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios
Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EE (OL L 158, 2004, p. 77, klaidų ištaisymas OL L 229, 2004, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47), 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės pagal savo įstatymus išduoda savo piliečiams ir atnaujina tapatybės kortelę ar pasą, nurodančius jų pilietybę.“

Bulgarijos teisė

Civilinės būklės aktų registravimo įstatymas

9 1999 m. liepos 27 d. *Zakon za grazhdanskata registratsia* (Civilinės būklės aktų registravimo įstatymas; DV Nr. 67, 1999 m. liepos 27 d.) 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bulgarijos Respublikos teritorijoje gimusio Bulgarijos piliečio asmenvardis susideda iš vardo, tėvavardžio ir pavardės. Visos trys asmenvardžio dalys įrašomos gimimo liudijime.“

10 Remiantis Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 6–8 punktais, gimimo liudijime nurodomas naujagimio asmenvardis, vaiko asmens kodas (tik dėl Bulgarijos piliečių), taip pat lytis ir pilietybė.

Bulgarijos asmens dokumentų įstatymas

11 Pagrindinėje byloje taikomos redakcijos *Zakon za bulgarskite lichni dokumenti* (Bulgarijos asmens dokumentų įstatymas; DV Nr. 93, 1998 m. rugpjūčio 11 d.; toliau – Bulgarijos asmens dokumentų įstatymas) 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pasikeitus vardui, asmens kodui (asmens numeriui arba užsieniečio asmens numeriui), lyčiai, pilietybei arba iš esmės ir ilgam pasikeitus išvaizdai, asmuo ne vėliau kaip per 30 dienų privalo kreiptis dėl naujų Bulgarijos asmens tapatybės dokumentų išdavimo.“

12 Bulgarijos asmens dokumentų įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje išvardytos asmens tapatybės dokumentų rūšys. Tai – asmens tapatybės kortelė, pasas ir vairuotojo pažymėjimas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13 K. M. H. gimė 1990 m. rugpjūčio 7 d. Bulgarijoje. Į šios valstybės narės civilinės būklės aktų registrą ji buvo įrašyta kaip vyriškos lyties asmuo, nurodant asmenvardį, sudarytą iš šią lytį atitinkančių vardo, tėvavardžio ir pavardės. Jai taip pat buvo suteiktas asmens kodas ir išduotas asmens tapatybės dokumentas, kuriame ji buvo nurodyta kaip esanti vyriškos lyties.

14 Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Bulgarija) konstatavimais, K. M. H. nuo pat vaikystės dėl savo išvaizdos, elgesio, pasaulėžiūros, emocionalumo ir manierų visada jautėsi moterimi.

15 2014 m. gruodį K. M. H. pasikonsultavo su psichologu, šis padarė išvadą, kad ji kenčia nuo lytinės tapatybės disforijos, taip pat nuo socialinės ir santykių disforijos. Pasikonsultavus su endokrinologijos ir andrologijos specialistais, K. M. H. Italijoje, kur ji šiuo metu gyvena, pradėta taikyti hormonų terapija; ji palaiko stabilius šeimos santykius su Italijos piliečiu.

16 Kadangi dėl neatitikties tarp, viena vertus, savo išvaizdos ir elgesio ir, kita vertus, asmens tapatybės dokumentuose nurodytos lyties ji kasdien susidurdavo su nepatogumais ir problemomis, pirmiausia ieškodama darbo, 2017 m. K. M. H. kreipėsi į *Rayonen sad Stara Zagora* (Stara Zagoros apylinkės teismas, Bulgarija) su prašymu konstatuoti, kad jos lytis – moteriškoji, nurodyti pakeisti jos asmenvardį K. M. H. (vyro vardas, tėvavardis ir pavardė) asmenvardžiu K. M. H. (moters vardas, tėvavardis ir pavardė) ir įtraukti šį pakeitimą į jos gimimo liudijimą.

17 Nepaisant medicininių išvadų ir teismo eksperto ataskaitos, patvirtinančių K. M. H. teiginius apie jos lytinę tapatybę, jos prašymas buvo atmestas tuo pagrindu, kad Bulgarijos teisės aktuose nenumatyta galimybė remiantis psichologiniais pagrindais pakeisti civilinės būklės akte nurodytus faktus. Išnagrinėjęs apeliacinį skundą, *Okrazhen sad Stara Zagora* (Stara Zagoros apygardos teismas, Bulgarija) paliko galioti sprendimą dėl atmetimo. Anot to teismo, nurodytuose teisės aktuose numatyta, kad lytis registruojama gimus, remiantis pirminiais lytiniais požymiais. Pakeisti lytį neleidžiama, išskyrus atvejus, kai tai būtina dėl kūno pokyčių.

18 Išnagrinėjęs kasacinį skundą, *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) nusprendė, kad, nepaisant atitinkamo nacionalinio teisinio reglamentavimo nebuvimo, pagal privataus ir šeimos gyvenimo gerbimo principą reikalaujama, jog teismas tam, kad atsižvelgiant į EŽTK 8 straipsnį būtų užtikrinta tinkama viešojo ir individualaus interesų pusiausvyra, kiekvienu konkrečiu atveju įvertintų, ar įvykdytos esminės asmens lyties pakeitimo sąlygos, taikomos

teisiniam civilinės būklės duomenų, įrašytų gimimo liudijime, pakeitimui. Taigi jis grąžino bylą iš naujo nagrinėti *Okrazhen sad Stara Zagora* (Stara Zagoros apygardos teismas), kad šis surinktų naujus įrodymus dėl K. M. H. medicininės būklės.

19 2019 m. lapkričio 21 d. sprendimu *Okrazhen sad Stara Zagora* (Stara Zagoros apygardos teismas) antrą kartą atmetė K. M. H. prašymą tuo pagrindu, kad Bulgarijos teisės aktuose nenumatyta procedūra, leidžianti pakeisti įrašą apie lytį remiantis atitinkamo asmens apsisprendimu.

20 Dėl šio sprendimo K. M. H. pateikė kasacinį skundą *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

21 Tas teismas pažymėjo, kad jam yra privalomas 2023 m. vasario 20 d. *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) Civilinių bylų skyrių plenarinės sesijos aiškinamasis sprendimas Nr. 2/20 (toliau – aiškinamasis sprendimas). Tame sprendime nurodyta, kad Bulgarijoje galiojančioje materialinėje teisėje nenumatyta galimybė pakeisti asmens, kuris teigia esąs translytis, civilinės būklės aktų įrašuose esančių duomenų apie lytį, asmenvardį ir asmens kodą. Anot to sprendimo, pagal Sąjungos teisę nėra darytina kitokia išvada, nes su asmenų civiline būkle susijusios nuostatos priklauso valstybių narių kompetencijai. Beje, tas sprendimas grindžiamas 2021 m. spalio 26 d. *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas, Bulgarija) sprendimu, kuriame tas teismas nurodė, kad sąvoka „lytis“ pagal Bulgarijos Konstituciją turi būti suprantama tik kaip biologinė kategorija, remiantis moralinėmis ir (arba) religinėmis taisyklėmis bei principais, kuriems teiktina pirmenybė, palyginti su translyčių asmenų interesais.

22 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl aiškinamajame sprendime pateikto išaiškinimo, pirmiausia atsižvelgiant į EŽTK 8 straipsnį ir ESS 9 straipsnį. Iš tiesų, jei nacionalinės teisės, draudžiančios diskriminaciją dėl lyties, taikymo sritis būtų apribota interseksualiais asmenimis, kiltų būtent tokia diskriminacija, kaip ji suprantama pagal šias nuostatas. Taip pat gali būti pažeista Bulgarijos translyčių teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, nes kitose Sąjungos valstybėse narėse identiški ar panašūs atvejai būtų vertinami kitaip.

23 Tas teismas taip pat kelia klausimą, ar draudimu pakeisti gimimo liudijime nurodytus duomenis nėra pažeidžiami SESV 8 ir 21 straipsniuose nustatyti Sąjungos piliečių lygybės ir teisės laisvai judėti principai, įtvirtinti Chartijos 7 straipsnyje, nes suinteresuotieji asmenys negali įrodyti savo tapatybės turimais dokumentais.

24 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog reikia, kad Teisingumo Teismas įvertintų, ar *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas) pateiktas imperatyvus Bulgarijos Konstitucijos išaiškinimas, pagal kurį sąvoka „lytis“ gali būti suprantama tik kaip biologinė kategorija, atitinka Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus ir ar jis gali būti teisinė kliūtis registruoti lytinę tapatybę civilinės būklės aktuose.

25 Šiomis aplinkybėmis *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal ESS 9 straipsnyje ir SESV 8 ir 21 straipsniuose įtvirtintus ir [Chartijos] 7 straipsnyje ir [EŽTK] 8 straipsnyje garantuojamus Sąjungos piliečių lygybės ir judėjimo laisvės principus draudžiama valstybės narės nacionalinės teisės nuostata, kuria užkertamas kelias pakeisti duomenis apie pareiškėjo, kuris teigia esąs [translytis], lytį, vardą, pavardę ir asmens kodą civilinės būklės aktuose?

2. Ar pagal ESS 9 straipsnyje ir SESV 8 ir 21 straipsniuose įtvirtintus Sąjungos piliečių lygybės ir judėjimo laisvės principus, SESV 10 straipsnyje nustatytą diskriminacijos dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos draudimą, kurie yra garantuojami Chartijos 7 straipsnyje ir EŽTK 8 straipsnyje, taip pat veiksmingos teisminės gynybos principą draudžiama tokia nacionalinė jurisprudencija (šiuo atveju – [aiškinamasis sprendimas]), pagal kurią [Sąjungos] valstybės narės teritorijoje taikomoje objektyviojoje materialinėje teisėje nenumatyta galimybė pakeisti duomenis apie lytį, [asmenvardį] ir asmens kodą pareiškėjo, kuris teigia esąs [translytis], civilinės būklės aktuose, ir dėl to asmuo atsiduria kitokioje padėtyje, nei būtų buvęs kitoje valstybėje narėje, kurios nacionalinė jurisprudencija yra priešinga?

   Ar leistina tokia nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią dėl religinių vertybių ir moralinių įsitikinimų neleidžiama keisti lytinės tapatybės, išskyrus atvejus, kai tai būtina tam tikriems – interseksualiems – asmenims dėl medicininių priežasčių?

   Ar leistina tokia nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią dėl religinių vertybių ir moralinių įsitikinimų pakeisti lytį leidžiama tik tam tikrais atvejais ir tam tikriems (interseksualiems) asmenims dėl medicininių priežasčių, bet ne kitais lytinės tapatybės keitimo dėl kitų medicininių priežasčių atvejais?

3. Ar su [Direktyvos 2004/38] ir SESV 21 straipsnio 1 dalies taikymu susijusioje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (2018 m. birželio 5 d. Sprendime *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385 ir 2021 m. gruodžio 14 d. Sprendime *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“*, C-490/20, EU:C:2021:1008) nustatyta [Sąjungos] valstybių narių pareiga pripažinti kitoje valstybėje narėje pagal tos valstybės teisę nustatytą asmens civilinę būklę taikoma ir lyčiai, kaip vienam esminių civilinės būklės akto įrašo elementų? Ar kitoje valstybėje narėje konstatuotas asmens, kuris yra ir Bulgarijos pilietis, lyties pakeitimas privalo būti registruojamas atitinkamame [Bulgarijos] registre?

4. Ar atsižvelgiant į Chartijoje ir EŽTK numatytą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą [leidžiama įpareigoti laikytis] *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas) pateikt[o] imperatyv[aus] Konstitucijos išaiškinim[o], pagal kurį sąvoka „lytis“ turi būti suprantama tik kaip biologinė kategorija[?] [A]r toks išaiškinimas atitinka Sąjungos teisės reikalavimus ir ar jis gali būti teisinė kliūtis registruoti lyties pakeitimą [civilinės būklės aktų registre]?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

26 Neginčijama, kad valstybės narės pilietis, kuris kaip Sąjungos pilietis pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje nei savo kilmės valstybėje narėje, gali remtis jam, kaip Sąjungos piliečiui, priklausančiomis teisėmis, be kita ko, numatytomis SESV 21 straipsnio 1 dalyje, taip pat prireikus savo kilmės valstybės narės atžvilgiu (2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Morgan ir Bucher*, C-11/06 ir C-12/06, EU:C:2007:626, 22 punktas; 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 31 punktas ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 41 punktas).

27 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad K. M. H. pasinaudojo jai pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį suteikta teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje nei savo kilmės valstybėje narėje, nes gyvena Italijoje, kur sukūrė stabilius šeimos santykius.

28 Šiomis aplinkybėmis atsakymas į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus, susijusius, be kita ko, su šio 21 straipsnio išaiškinimu, yra būtinas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kad galėtų išspręsti nagrinėjamą ginčą. Taigi šiuos klausimus reikia pripažinti priimtinais. Tas pats pasakytina apie ketvirtąjį klausimą, kiek jis susijęs su pasekmėmis, kurių sukeltų galimas nacionalinės teisės, kaip ją išaiškino Konstitucinis Teismas, nesuderinamumas su Teisingumo Teismo pateiktu nurodyto 21 straipsnio išaiškinimu.

29 Atvirkščiai, kadangi trečiasis klausimas grindžiamas prielaida, kad suinteresuotojo asmens lyties pakeitimas buvo pripažintas kitoje nei jo kilmės valstybėje narėje, šis klausimas neturi ryšio su to teismo pateiktu pagrindinės bylos faktinių aplinkybių aprašymu.

30 Pagal suformuotą jurisprudenciją prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas ne dėl to, kad būtų suformuluotos patariamosios nuomonės bendro pobūdžio arba hipotetiniais klausimais, o dėl to, kad reikia veiksmingai išspręsti su Sąjungos teise susijusį ginčą (žr. 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Foglia*, 244/80, EU:C:1981:302, 18 punktą; 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 42 punktą ir 2022 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *DELID*, C-409/21, EU:C:2022:946, 37 punktą). Vadinasi, trečiasis klausimas yra nepriimtinas.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

Pirminės pastabos

31 Pirmiausia reikia priminti, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą. Šiuo tikslu Teisingumo Teismui gali reikėti atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kuriomis nacionalinis teismas nesirėmė formuluodamas savo klausimą (žr. 1986 m. kovo 20 d. Sprendimo *Tissier*, 35/85, EU:C:1986:143, 9 punktą ir 2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date*, C-491/21, EU:C:2024:143, 23 punktą). Iš tiesų, aplinkybė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimuose formaliai nurodė tam tikras konkrečias Sąjungos teisės nuostatas, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti jam visapusišką Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje pagrindinėje byloje priimti, iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrenkant Sąjungos teisės klausimus, kuriuos, atsižvelgiant į ginčo dalyką, reikia išaiškinti (žr. 1978 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Redmond*, 83/78, EU:C:1978:214, 26 punktą ir 2025 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *Alace ir Canpelli*, C-758/24 ir C-759/24, EU:C:2025:591, 45 punktą).

32 Šiuo požiūriu reikia pažymėti, kad pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos tikslinga nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti ESS 9 straipsnį, SESV 8, 10 ir 21 straipsnius, taip pat Chartijos 7 straipsnį.

33 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 27 punkte, pagrindinėje byloje neginčijama, kad K. M. H., kaip Sąjungos pilietė, pasinaudojo laisve judėti ir apsigyventi kitoje nei savo kilmės valstybėje narėje pagal SESV 21 straipsnį. Taigi ji gali remtis pagal šį straipsnį suteiktomis teisėmis, laikydamasi, kaip nurodyta jo 1 dalyje, Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų. Tokios nuostatos numatytos Direktyvoje 2004/38, kuria siekiam, be kita ko, nustatyti naudojimosi šiomis teisėmis sąlygas ir jų apribojimus (2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date*, C-491/21, EU:C:2024:143, 27 punktas).

34 Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalį valstybės narės įpareigotos, veikdamos pagal savo teisės aktus, savo piliečiams išduoti jų pilietybę patvirtinančią asmens tapatybės kortelę arba pasą, kad jie galėtų pasinaudoti teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date*, C-491/21, EU:C:2024:143, 35 punktą).

35 Dėl K. M. H. pagrindinėje byloje prašomo duomenų apie lytį pakeitimo, taikant Bulgarijos asmens dokumentų įstatymo 9 straipsnio 1 dalį, siejamą su jo 13 straipsnio 1 dalimi, K. M. H. kiltų pareiga prašyti išduoti naujus Bulgarijos asmens tapatybės dokumentus.

36 Šiomis aplinkybėmis, nesant reikalo aiškinti ESS 9 straipsnio, taip pat SESV 8 ir 10 straipsnių, manytina, kad pirmuoju ir antruoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 21 straipsnis ir Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalis, siejami su Chartijos 7 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, kuriomis neleidžiama pakeisti į šios valstybės narės civilinės būklės aktų registrus įtrauktų jos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, su lytine tapatybe susijusiu duomenų, kaip antai: lyties, pavardės, tėvavardžio, vardo ir asmens kodo.

Dėl esmės

37 Pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę asmenų, kuriems taikomos taisyklės dėl pavardės, tėvavardžio ir vardo arba lytinės tapatybės pakeitimo, civilinė būklė yra valstybių narių kompetencijai priklausanti sritis. Sąjungos teisė nedaro poveikio šiai kompetencijai. Vis dėlto įgyvendindamos nurodytą kompetenciją valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės ir pirmiausia SESV nuostatų, susijusių su kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažinta teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 26 d. Sprendimo *MB (Lyties pakeitimas ir ištarnauto laiko pensija)*, C-451/16, EU:C:2018:492, 29 punktą; 2021 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“*, C-490/20, EU:C:2021:1008, 52 punktą ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 53 punktą).

38 Naudotis SESV 21 straipsnyje įtvirtinta teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje gali trukdyti valstybės narės atsisakymas pripažinti lytinės tapatybės pakeitimą, atliktą pagal procedūras, šiuo tikslu numatytas valstybėje narėje, kurioje suinteresuotasis Sąjungos pilietis pasinaudojo nurodyta teise, nesvarbu, ar šis pakeitimas susijęs su pavardės ar vardo pakeitimu. Iš tiesų, kaip ir pavardė bei vardas, lytis apibrėžia asmens tapatybę ir asmens statusą. Vadinasi, atsisakymas pakeisti ir pripažinti vienos valstybės narės piliečio kitoje valstybėje narėje teisėtai įgytą lytinę tapatybę gali jam sukelti rimtų administracinių, profesinių ir asmeninių nepatogumų (šiuo klausimu žr. 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 55 punktą).

39 Sąjungos piliečiui, kuris pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje ir ten gyvendamas pakeitė savo vardą ir lytinę tapatybę, egzistuoja konkretus pavojus, jog dėl dviejų skirtingų vardų ir dviejų skirtingų lytinių tapatybių jam teks pareiga išsklaidyti abejones dėl savo asmens tapatybės ir jo pateikiamų dokumentų ar juose esančių duomenų tikrumo, o tai laikytina aplinkybe, galinčia apsunkinti naudojimąsi iš SESV 21 straipsnio išplaukiančia teise (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 14 d. Sprendimo *Grunkin ir Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, 28 punktą; 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, 69 ir 70 punktus ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 56 punktą).

40 Skirtingai nuo pirmesniame punkte aprašytos situacijos, K. M. H. neturi priimančios valstybės narės, t. y. Italijos Respublikos, kurioje ji gyvena, išduotų dokumentų, kuriuose būtų nurodyti kitokie jos lytinės tapatybės duomenys, nei yra jos pilietybės valstybės narės, t. y. Bulgarijos Respublikos, civilinės būklės aktų registre.

41 Vis dėlto, kaip generalinis advokatas nurodė išvados 60 punkte, akivaizdu, kad K. M. H. verčiama išsklaidyti abejones, kylančias dėl neatitikties tarp, viena vertus, jos lyties, nurodytos vienintelėje turimoje asmens tapatybės kortelėje, ir, kita vertus, lyties, su kuria ji tapatinasi.

42 Iš šių pastabų matyti, jog tai, kad jos tapatybės kortelėje arba jai išduotuose kelionės dokumentuose nurodyta vyriška lytis, sukelia jai didelių nepatogumų kaskart, kai ji turi prisistatyti oro bendrovių ar viešbučių darbuotojams arba net teisėsaugos pareigūnams, pavyzdžiui, kirsdama sieną.

43 Beje, šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra ne kartą nusprendęs, kad daugelyje kasdienio gyvenimo situacijų tiek viešoje, tiek privačioje sferoje reikia pateikti savo tapatybės įrodymą, o tai paprastai daroma parodant pasą arba asmens tapatybės kortelę (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, 61 punktą; 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Runevič-Vardyn ir Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, 73 punktą ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 43 punktą).

44 Taigi dėl asmens išvaizdos ir asmens tapatybės kortelėje arba pase nurodytų duomenų apie jo lytį neatitikimo šis asmuo gali būti verčiamas išsklaidyti abejones dėl jo tapatybės ir jo pateikiamo asmens tapatybės dokumento autentiškumo ar jame esančių duomenų tikrumo, o tai gali kliudyti pasinaudoti iš SESV 21 straipsnio išplaukiančia teise.

45 Remiantis suformuota jurisprudencija, asmenų judėjimo laisvės ribojimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, gali būti pateisinamas tik jei jis grindžiamas objektyviais bendrojo intereso pagrindais ir yra proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui (2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, 81 punktas; 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 41 punktas ir 2025 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Wojewoda Mazowiecki*, C-713/23, EU:C:2025:917, 55 punktas).

46 Nagrinėjamoje byloje Bulgarijos vyriausybė tik nurodė, kad lytinės tapatybės teisinis pripažinimas yra išimtinė valstybių narių kompetencija. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo ruožtu pateikė nacionalinių teismų jurisprudenciją, kurioje kalbama tik apie biologinės lyties pripažinimą ir apie elgesį reguliuojančias moralines ar religines taisykles bei principus.

47 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors asmens tapatybės dokumentų, kaip antai, asmens tapatybės kortelės ar paso, išdavimas yra išimtinė suinteresuotojo asmens pilietybės valstybės narės valdžios institucijų kompetencija, vis dėlto, laikantis Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalies, šie dokumentai privalo būti išduoti, kad šis asmuo galėtų naudotis teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date*, C-491/21, EU:C:2024:143, 35 punktą).

48 Be to, kai valstybės narės priemonė, kuria ribojama SESV garantuojama pagrindinė laisvė, yra pateisinama Sąjungos teisėje pripažintu privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, tokia priemonė laikoma įgyvendinančia Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, todėl ji turi atitikti Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises, visų pirma jos 7 straipsnyje numatytą teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą (žr. 2025 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Wojewoda Mazowiecki*, C-713/23, EU:C:2025:917, 55 ir 63 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

49 Kaip matyti iš Su Pagrindinių teisių chartija susijusių išaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17), pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį jos 7 straipsnyje užtikrinamos teisės turi tą pačią reikšmę ir taikymo apimtį kaip ir EŽTK 8 straipsnyje įtvirtintos teisės, nes pastaruoju straipsniu nustatomas minimalios apsaugos lygis (šiuo klausimu žr. 2021 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“*, C-490/20, EU:C:2021:1008, 60 punktą; 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 63 punktą ir 2025 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Wojewoda Mazowiecki*, C-713/23, EU:C:2025:917, 64 punktą).

50 Remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, EŽTK 8 straipsniu asmens lytinė tapatybė saugoma kaip sudedamoji jo privataus gyvenimo dalis ir vienas iš intymiausių aspektų. Taigi šis 8 straipsnis apima kiekvieno asmens teisę nustatyti savo, kaip žmogaus, tapatybę, kuri apima translyčių asmenų teisę į asmens raidą ir fizinę bei moralinę neliečiamybę, taip pat jų lytinės tapatybės gerbimą ir pripažinimą. Šiuo klausimu nurodytu 8 straipsniu valstybėms nustatomos pozityvios pareigos, kurios apima veiksmingų ir prieinamų procedūrų, užtikrinančių veiksmingą pagarbą teisei į lytinę tapatybę, nustatymą, nes asmens lytinės tapatybės pripažinimas negali būti siejamas su chirurginės operacijos, kurios šis asmuo nepageidauja, atlikimu. Be to, atsižvelgiant į ypatingą šios teisės svarbą, valstybės narės šioje srityje naudojasi tik ribota diskrecija (šiuo klausimu žr. 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 64 ir 65 punktus ir juose nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, taip pat 2025 m. kovo 13 d. Sprendimo *Deldits*, C-247/23, EU:C:2025:172, 47 ir 48 punktus ir juose nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją).

51 Taigi iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos matyti, kad pagal EŽTK 8 straipsnį valstybės privalo numatyti aiškią ir nuspėjamą lytinės tapatybės teisinio pripažinimo procedūrą, leidžiančią greitai, skaidriai ir prieinamai oficialiuose dokumentuose pakeisti duomenis apie lytį, taigi ir pavardę, tėvavardį, vardą ar asmens kodą (šiuo klausimu žr. 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 66 punktą ir jame nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją).

52 Nagrinėjamu atveju, kaip generalinis advokatas pažymėjo išvados 91 ir 92 punktuose, iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos – visų pirma iš 2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Y.T. prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2020:0709JUD004170116), kurio reikšmei nagrinėjamu klausimu neturėjo įtakos jo peržiūra 2024 m. liepos 4 d. Sprendimu *Y.T. prieš. Bulgariją*

(CE:ECHR:2024:0704JUD004170116, 42 ir 43 punktus), ir iš 2022 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *P.H. prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2022:0927JUD004650920) – matyti, kad ginčijamos Bulgarijos teisės nuostatos turi būti laikomos nesuderinamomis su EŽTK 8 straipsniu.

53 Bet kuriuo atveju šiomis aplinkybėmis taip pat reikia priminti, kad nacionalinės teisės aktai, sudarantys kliūtį, kad translytis asmuo, nepripažinus jo lytinės tapatybės, galėtų atitikti sąlygą, būtiną siekiant pasinaudoti pagal Sąjungos teisę saugoma teise, turi būti laikomi iš esmės nesuderinamais su Sąjungos teise (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *K. B.*, C-117/01, EU:C:2004:7, 30–34 punktus; 2006 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Richards*, C-423/04, EU:C:2006:256, 31 punktą ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Mirin*, C-4/23, EU:C:2024:845, 60 punktą).

54 Iš tiesų, jei būtų toleruojama diskriminacija dėl skirtumo tarp biologinės lyties ir lytinės tapatybės, būtų pažeista translyčio asmens teisė į pagarbą orumui ir laisvei, kurią Teisingumo Teismas turi ginti (šiuo klausimu žr. 1996 m. balandžio 30 d. Sprendimo *P./S.*, C-13/94, EU:C:1996:170, 22 punktą).

55 Vadinasi, valstybės narės teisės nuostatos, neleidžiančios pakeisti duomenų apie piliečių, pasinaudojusių teise laisvai judėti ir apsigyventi kitos valstybės narės teritorijoje, lytį, taip pat prieštarauja pagrindinėms teisėms, kurios translyčiams asmenims garantuojamos pagal Chartijos 7 straipsnį. Tokių teisės nuostatų negalima laikyti leidžiančiomis šiems asmenims veiksmingai naudotis jiems pagal SESV 21 straipsnį suteikta teise.

56 Atsižvelgiant į pirma išdėstytus motyvus, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti: SESV 21 straipsnis ir Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalis, siejami su Chartijos 7 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, kuriomis neleidžiama pakeisti į šios valstybės narės civilinės būklės aktų registrus įtrauktų jos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, su lytine tapatybe susijusiu duomenų, kaip antai: lyties, pavardės, tėvavardžio, vardo ir asmens kodo.

Dėl ketvirtojo klausimo

57 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama įpareigoti valstybės narės teismą laikytis šios valstybės Konstitucinio Teismo pateikto nacionalinės teisės aktų išaiškinimo, galinčio tapti teisine kliūtimi įregistruoti duomenų apie asmens lytį pakeitimą nurodytos valstybės narės civilinės būklės aktų registruose, prieštaraujančia Teisingumo Teismo pateiktam Sąjungos teisės išaiškinimui.

58 Pirmiausia pažymėtina, kad nacionalinis teismas, pasinaudojęs jam SESV 267 straipsnio antroje pastraipoje suteikta galimybe, prireikus turi nesilaikyti aukštesnės instancijos nacionalinio teismo vertinimų, jeigu atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą mano, kad jie neatitinka Sąjungos teisės, ir prireikus netaikyti nacionalinės teisės normos, įpareigojančios jį laikytis šio aukštesnės instancijos teismo sprendimų (žr. 1974 m. sausio 16 d. Sprendimo *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, EU:C:1974:3, 4 ir 5 punktus; 2010 m. spalio 5 d. Sprendimo *Elchinov*, C-173/09, EU:C:2010:581, 30 ir 31 punktus; 2022 m. vasario 22 d. Sprendimo *RS (Konstitucinio Teismo sprendimų padariniai)*, C-430/21, EU:C:2022:99, 75 punktą ir 2024 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Energotehnica*, C-792/22, EU:C:2024:788, 61 punktą).

59 Ši pareiga taikoma tuo atveju, kai bendrosios kompetencijos teismas privalo laikytis, kaip jis mano, Sąjungos teisei prieštaraujančio nacionalinio Konstitucinio Teismo sprendimo (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 15 d. Sprendimo *Križan ir kt.*, C-416/10, EU:C:2013:8, 70 ir 71 punktus; 2022 m. vasario 22 d. Sprendimo *RS (Konstitucinio Teismo sprendimų padariniai)*, C-430/21, EU:C:2022:99, 76 punktą ir 2024 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Energotehnica*, C-792/22, EU:C:2024:788, 62 punktą).

60 Iš tiesų, nurodyta pareiga taikoma, nes iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad negalima leisti, jog nacionalinės teisės nuostatomis, net ir konstitucinio lygmens, būtų kenkiama Sąjungos teisės vienovei ir veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 1970 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, EU:C:1970:114, 3 punktą; 2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, 61 punktą ir 2013 m. sausio 15 d. Sprendimo *Križan ir kt.*, C-416/10, EU:C:2013:8, 70 punktą).

61 Be to, kaip generalinis advokatas iš esmės pabrėžė išvados 95 punkte, ginčijamos Bulgarijos teisės nuostatos, atrodo, gali būti aiškinamos laikantis šio sprendimo 56 punkte Teisingumo Teismo padarytos išvados. Iš tiesų, iš pirmiau minėtų 2020 m. liepos 9 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Y.T. prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2020:0709JUD004170116, 24–30 punktai) ir 2022 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *P.H. prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2022:0927JUD004650920, 6 punktas) matyti, kad iki aiškinamojo sprendimo paskelbimo nacionalinėje jurisprudencijoje Bulgarijos teisė buvo aiškinama kaip leidžianti teisiškai pripažinti lyties pakeitimą.

62 Atsižvelgiant į tai svarbu priminti, kad Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo reikalavimas apima nacionaliniams teismas nustatytą pareigą prireikus pakeisti nusistovėjusią jurisprudenciją, jeigu ši pagrįsta su Sąjungos teise nesuderinamu nacionalinės teisės išaiškinimu, net jei šią jurisprudenciją suformavo aukštesnės instancijos teismas. Taigi pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas negali pagrįstai manyti, jog neturi galimybės aiškinti ginčijamų nacionalinės teisės nuostatų taip, kad šios atitiktų Sąjungos teisę, vien dėl to, jog šiuo metu atitinkamos valstybės narės Konstitucinio Teismo nuolat pateikiamas Sąjungos teisės neatitinkantis šių nuostatų išaiškinimas (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimo *DI*, C-441/14, EU:C:2016:278, 33 ir 34 punktus).

63 Galiausiai dar reikia pažymėti, kad tiek SESV 21 straipsnio 1 dalies, tiek Chartijos 7 straipsnio visiškai pakanka ir jų nereikia tikslinti Sąjungos ar nacionalinės teisės nuostatomis, kad privatiems asmenims būtų suteikta teisių, kuriomis jie galėtų remtis. Taigi jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuotų, kad jo nacionalinės teisės negalima aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, jis privalėtų pagal savo jurisdikciją užtikrinti proceso dalyviams iš šių straipsnių kylančią teisinę apsaugą ir garantuoti visišką šių straipsnių veiksmingumą, prireikus netaikydamas atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų (2025 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Wojewoda Mazowiecki*, C-713/23, EU:C:2025:917, 76 punktas).

64 Atsižvelgiant į pirma išdėstytus motyvus, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti: Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama įpareigoti valstybės narės teismą laikytis šios valstybės Konstitucinio Teismo pateikto nacionalinės teisės aktų išaiškinimo, galinčio tapti teisine kliūtimi įregistruoti duomenų apie asmens lytį pakeitimą nurodytos valstybės narės civilinės būklės aktų registruose, prieštaraujančia Teisingumo Teismo pateiktam Sąjungos teisės išaiškinimui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 21 straipsnis ir 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 4 straipsnio 3 dalis, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniu,**

   turi būti aiškinami taip:

   pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, kuriomis neleidžiama pakeisti į šios valstybės narės civilinės būklės aktų registrus įtrauktų jos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, su lytine tapatybe susijusiu duomenų, kaip antai: lyties, pavardės, tėvavardžio, vardo ir asmens kodo.

2. **Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama įpareigoti valstybės narės teismą laikytis šios valstybės Konstitucinio Teismo pateikto nacionalinės teisės aktų išaiškinimo, galinčio tapti teisine kliūtimi įregistruoti duomenų apie asmens lytį pakeitimą nurodytos valstybės narės civilinės būklės aktų registruose, prieštaraujančia Teisingumo Teismo pateiktam Sąjungos teisės išaiškinimui.**

Parašai.